

2013-2014

קורס 290.1021 – יסודות הסייעוד

מסטר א'

מועד: יום א' שעות 8-12

מרצים: ד"ר אפרת שדמי (מרכזת הקורס), ד"ר שרה שחף, ד"ר אולג זסלבסקי, ד"ר אנה זיסברג

שעות קבלה בתיאום מראש במייל:

ד"ר אפרת שדמי: eshadmi@univ.haifa.ac.il

ד"ר שרה שחף: sshachaf@univ.haifa.ac.il

ד"ר אולג זסלבסקי: ozaslavsky@univ.haifa.ac.il

ד"ר אנה זיסברג: azisberg@univ.haifa.ac.il

עוזרי הוראה:

אורלי טונקיך: otonkikh@campus.haifa.ac.il

לימור פלג: limorpeleg@gmail.com

נואית קרולינסקי: noitk1@gmail.com

רמת הקורס: תואר ראשון שנה א'

מבנה הקורס: קורס מבוא שנתי, המשלב הרצאות במליאה, דיונים וסדנאות בקבוצות.

הקורס מהווה דרישת קדם לכל קורסי הסייעוד והניהול הבאים אחריו.

על הקורס ומטרתו המרכזית:

הקורס יתמקד בנושאים בעלי זיקה ישירה לסייעוד: הבריאות, האדם, הטיפול האכפתי - Caring והיבטים סביבתיים וחברתיים. בבסיס הקורס יעמדו היסודות הערכיים עליהם נשען המקצוע ההומניזם, והאיכות. מטרת העל של הקורס היא גיבוש השקפת עולם פרופסיונאלית בסייעוד.

יעדים:

- פיתוח חשיבה מערכתית ביקורתית.
- פיתוח מודעות לחשיבות התפקוד בשונות ובעמימות בחברה המודרנית.

- פיתוח מודעות לחשיבות התפקוד במורכבות.
- פיתוח יכולת למידה עצמית וקבוצתית.
- פיתוח מודעות עצמית לשינויים שחלו בזהות המקצועית במהלך הקורס.

תכנים:

- על מושג הבריאות הגדרות ומאפייני המושג.
- ההשפעות של תפיסת בריאות שונה על מצב בריאות האוכלוסייה.
- על מערכת בריאות הכרות מבנה מערכת הבריאות.
- היסטוריה של מערכת הבריאות בארץ.
- גורמים שהשפיעו על מערכת הבריאות בארץ.
- חוק הבריאות והשפעתו על מערכת הבריאות בארץ.
- אתיקה וחשיבה ביקורתית בסייעוד ההתנהגות המקצועית.
- קונפליקט בין תפיסות ערכיות שונות של גורמים במערכת. חשיפה לערכי הקוד האתי.
- מאפייני הלקוח כצרכן של מערכת הבריאות.
- חוק זכויות החולה והשלכותיו לגבי המערכת.
- מקצוע הסייעוד בראייה היסטורית.
- הגדרות הסייעוד השונות והתפתחות מקצוע הסייעוד.
- תפקיד הקהילה בבריאות.

אתר אינטרנט: Moodle. הנחיות והסברים אודות השימוש במערכת בקישור:

http://online.haifa.ac.il/support_Moodle.htm

תמיכה במערכת ה-Moodle: http://online.haifa.ac.il/support_HighLearn.htm

תוכנית השיעורים סמסטר א':

מטלות להגשה		נושא השיעור	תאריך	
	במליאה קבוצות	פתיחה הצגת תכני הקורס היכרות קבוצתית	13.10.13	.1
	במליאה	צמתים היסטוריים בהתמקצעות הסייעוד	20.10.13	.2
	במליאה קבוצות	הבסיס הערכי של הסייעוד: על הומניזם והשקפת עולם זהות מקצועית ראשונית	27.10.13	.3
יומן קריאה (הנחיות בנספח 1)	קבוצות	בריאות – הגדרות והשפעות על מצב בריאות האוכלוסיה	3.11.13	.4
יומן קריאה	במליאה	סייעוד וקהילה	10.11.13	.5
יומן קריאה	במליאה קבוצות	על סייעוד, חוק ואתיקה	17.11.13	.6
יומן קריאה	במליאה	מערכת הבריאות	24.11.13	.7
		חופשת חנוכה	1.12.13	
יומן קריאה	במליאה קבוצות	חוק בריאות בקבוצות: דיון בסוגיות במבנה המערכת	8.12.13	.8
1. יומן קריאה 2. תרגיל (הנחיות בנספח 2)	במליאה קבוצות	Caring דיון קבוצתי: המטופל במרכז	15.12.13	.9
יומן קריאה	במליאה	קשישים וסייעוד	22.12.13	.10
יומן קריאה	במליאה קבוצות	סייעוד ומשפחה	29.12.13	.11
	במליאה	מבטו של חולה (פאנל)	5.1.14	.12
יומן קריאה	במליאה	הדימוי המקצועי של הסייעוד	12.1.14	.13
	במליאה קבוצות	סיכום והכנה למבחן	19.1.14	.14

מתודולוגיה:

רוב החומר יינתן לקריאה בבית כדרישת קדם לדיונים בכיתה. התרגילים הינם בסיס לעבודה קבוצתית בכתה.

דרישות הקורס:

1. נוכחות חובה (היעדרות מותרת עד 20%)
  2. קריאת ספרות וניהול יומן קריאה אישי (הנחיות בנספח 1)
  3. תרגיל אישי – הכנה לקראת הדיון הקבוצתי בנושא המטופל במרכז (הנחיות בנספח 2)
  4. ניתוח סוגיות שונות בכתב ברמה אישית וקבוצתית
- כל התרגילים יוגשו באמצעות מערכת ה-Moodle. לא יתקבלו תרגילים בדואר אלקטרוני.

הערכה:

- השתתפות פעילה בדיונים ופרזנטציות 10% מהציון
- ניהול יומן קריאה אישי 10% מהציון
- תרגיל (המטופל במרכז) 10% מהציון
- מבחן סיכום סמסטר א' 70% מהציון

ציון עובר בכל סמסטר – 70. הגשת כל המטלות היא חובה ותנאי הכרחי להשלמת הקורס. אי הגשת מטלה לא תאפשר קבלת ציון סופי בקורס.

חומרי קריאה:

ספר מומלץ (הרחבה על כל אחד מהנושאים המועברים בקורס):

- Potter, P.A., & Perry, A.G. (2007) *Fundamentals of nursing*, 6th Ed. St. Louis, Mo.: Elsevier Mosby

(קיים גם במהדורות מ-2001/2005)

צמתים היסטוריים בהתמקצעות הסייעוד

קריאת חובה

- ברטל, נ. (2005). "סוציאליזציה והתמקצעות". חמלה וידע- ראשית מקצוע הסייעוד בארץ ישראל, 1918 – 1948. הוצאת יד בן צבי, ירושלים. עמ' 121 – 150.
- פיקר, א. ותורן, א. (2009). מדיניות מקצועית ברמה הלאומית. בתוך א. תורן וא. פיקר (עורכים). מנהיגות בלבן: ניהול סיעוד בבתי חולים (עמ' 27 - 40). ירושלים: הוצאת מאגנס. <http://www.publishersrow.com/dBookReader/default.asp?bvid=5221>

קריאה מומלצת

- Bergman, B. (1986). Academization of Nursing Education. The Israeli Experience. *Journal of Advanced Nursing*, 11. 225-229
- Black, N. (2005). Rise and demise of the hospital: a reappraisal of nursing. *BMJ*, 331, 1394-1396.
- רסין, מ' ועמיתיה (2007). פלורנס נייטינגל במנהרת הזמן. גוף ידע, 2(2), 77-80.

בריאות – הגדרה והשפעותיה על מצב בריאות האוכלוסייה

קריאת חובה

- Smith, J.W. (1985). Levels of public health. *Public Health Nursing*, 2, 138-144.

קריאה מומלצת

- Kenney, J.W. (1992). The consumer's views of health. *Journal of Advanced Nursing*, 17, 829-834.

סיעוד וקהילה

קריאת חובה

- ברסלואר, ד ופלדל, מ. (2011). טיפות חלב ותכנית **PACT** בלוד למען ילדיהם של עולי אתיופיה, עת השדה, 7, 13-17.
- דופלט-רחמים, ק., גרשטיין, ש., פייס, מ., דוידוביץ, נ. (2009). אחות בריאות הציבור למען אימהות ופעוטות בסיכון: תכנית קידום בריאות במעון רב-תכליתי. קידום בריאות בישראל, 2, 25-32.
- ליפסקי, מ. (2010). חיפה עיר בריאה. בדלתיים פתוחות, 34, 40-41.
- המדריך לעיר פעילה ובריאה (2010).

קריאה מומלצת

- Ottawa Charter for Health Promotion (1987) **W.H.O** Canada 12-19.

על סיעוד, חוק ואתיקה

קריאת חובה

- הסתדרות האחיות והאחים בישראל (1994). *הקוד האתי לאחיות ולאחים בישראל*.
  - וגנר, נ. וטבק, נ. (2009). אתיקה בסייעוד. בתוך א. תורן וא. פיקר (עורכים). *מנהיגות בלבן: ניהול סיעוד בבתי חולים* (עמ' 307 - 340). ירושלים: הוצאת מאגנס.
<http://www.publishersrow.com/dBookReader/default.asp?bvid=5221>
- על-מנת לצפות בגרסה האלקטרונית מהבית יש להגדיר את הדפדפן על-פי ההנחיות להתחברות מהבית:
http://lib.haifa.ac.il/index.php?option=com_content&task=view&id=49&Itemid=1 (הגדרה חד-פעמית ורלוונטית לכל מאגרי המידע הזמינים דרך הספרייה).

קריאה מומלצת

- טבק, נ., רכס, ר. (1997). מבט סיעודי על חוק זכויות החולה, *האחות בישראל*, 155, עמודים 20-23.
- ישי, ר. (2002). הזנת חולה במצב סופני והזכות למות, הרפואה, 141, 213-216.
- קיגלי – שמש, ר., ביריה, ל. (1997). חוק זכויות החולה – היבטים ערכיים והשלכות קליניות, *האחות בישראל*, 155, 14-19.

מערכת הבריאות

קריאת חובה

- שובל, י. ט., אנסון, ע. (2000). העיקר הבריאות- מבנה חברתי ובריאות בישראל, מגנס, ירושלים. פרקים ב, ג.

חוק הבריאות

קריאת חובה

- בן נון, ג. ברלוביץ, י. שני, מ. (2005) חוק ביטוח בריאות ממלכתי. מערכת הבריאות בישראל. הוצאת משרד הביטחון. עמודים 165-212.

קריאה מומלצת

- חוק ביטוח בריאות ממלכתי התשנ"ד (1994). רשומות ספר החוקים, עמודים 156-206.

1. Caring בסייעוד

קריאת חובה

- שרה שחף. המטופל במרכז - על האתוס והגיונו. בתוך: לעסוק בסייעוד בישראל, 1960-1995. ההגיונות המעצבים את תודעת התמקצעות האחיות: על דיסוננס קוגניטיבי והתמודדות. חיבור לשם קבלת התואר "דוקטור לפילוסופיה". בית הספר להיסטוריה, מכון כהן להיסטוריה ופילוסופיה של המדעים והרעיונות, הפקולטה למדעי הרוח, אוניברסיטת תל אביב. (2009).
- Watson, J. (2006). Theory evolution. Retrieved on 1.5.2008, from:
http://currentnursing.com/nursing_theory/Watson.htm

2. דיון קבוצתי: המטופל במרכז

קריאת חובה

ראה הנחיות לתרגיל אישי להגשה בנספח 2.

קשישים וסייעוד

קריאת חובה

- בן יעקב, א' (2005). האתגר שבהפחתת הסבל: דיכאון תגובתי לאחר אירוע מוחי. סיעוד נירולוגי, 2, 21-26.
- גרפינקל, ד' (2010). גישה חדשה להקטנת עומס התרופות (Polypharmacy) במבוגרים ובקשישים. עדכון ברפואה פנימית, 23, 27-31.
- איילון, ל' (2009). פחדים והתממשותם: חוויותיהם של קשישים ובני משפחותיהם מהחיים עם עובדים זרים המטפלים בקשישים. גרונטולוגיה, 36(4), 99-110.

קריאה מומלצת

- Zisberg, A., Shadmi, E., Sinoff, G., Gur-Yaish, N., Srulovici, E., & Admi, H. (2011). Low Mobility During Hospitalization and Functional Decline in Older Adults. JAGS, 59, 266-273.

סייעוד ומשפחה

קריאת חובה

- Maurer, F. A., & Smith, C. M. (2005). Community/Public Health Nursing Practice: Health for Families and Populations.

הדימוי המקצועי של הסייעוד

יפורסם במהלך הסמסטר.

נספח 1 - הנחיות לניהול יומן קריאה

לכל שיעור (בהתאם לפירוט בתוכנית השיעורים) יש לסכם מאמר אחד מתוך רשימת המאמרים לאותו השיעור כפי שמופיעים בסילבוס.

הסיכום יכלול את עיקרי הדברים, התרשמות אישית, תובנות, שאלות שהתעוררו בעקבות הקריאה.

דרישות: היקף הסיכום - עמוד אחד מודפס בגודל פונט 12, ברוח 1.5.

מועד הגשה אחרון: **08:00 בבוקר** ביום ראשון בכל שבוע (מלבד השבועיים ראשונים של הסמסטר).

ההגשה תתבצע באמצעות מערכת ה-Moodle. הנחיות והסברים אודות השימוש במערכת בקישור:

http://online.haifa.ac.il/support_Moodle.htm

תמיכה במערכת ה-Moodle: http://online.haifa.ac.il/support_HighLearn.htm

נספח 2 - תרגיל – הכנה לקראת הדיון הקבוצתי בנושא המטופל במרכז

אנא קראו את הפרקים הבאים:

- גרואן, ש (2008). *מים לפילים*. אור יהודה: כנרת וזמורה ביתן. פרקים: 1 (עמ' 16-25) ו-19 (עמ' 296-301).
- אלבום, מיץ', (1998). *ימי שלישי עם מורי: איש זקן, איש צעיר ומשמעות החיים*. תל-אביב: מטר. יש לקרוא את כול הספר (בעברית או אנגלית) או לראות סרט Tuesdays with Morrie / Mitch Albom או ללכת להצגה של תיאטרון חיפה בשיתוף תיאטרון הקאמרי: ימי שלישי עם מורי.
- יונסון, י' (2011). הזקן בן המאה שיצא מהחלון ונעלם. ירושלים: כתר. פרק 28, פרק 1, פרק 2 (עמ' 8-9), פרק 3 (עמ' 15-16).
- גרין, ג' (2012). אשמת הכוכבים. תל אביב: הכורסא. פרקים: 1 (עמ' 9-20) ולמעוניינים עד סוף הפרק 25, 3 (עמ' 41-49), פרק 5 (עמ' 73-74).
- דה-בובואר, ס' (2008). מות רך מאוד. ירושלים: כתר. עמודים: 14-37.

הנכם מתבקשים לכתוב שאלות, תובנות, או רגשות שהתעוררו בכם לאור קריאת הפרקים הנ"ל, תוך התייחסות לחומרי הקורס שנלמדו. חשוב להתייחס להקשר (בעקבות מה עלו השאלות/תובנות/רגשות המתוארים). אין צורך לסכם את קטעי הקריאה, אלא להתייחס אל מה שלמדתם ו/או הרגשתם במהלך הקריאה. יש לציין הפניה לחומרי הקריאה ולהתייחס לכל אחד מהם בנפרד (רק לקטע אחד בכל פעם) או במרוכז (למשל: "לאור קריאת הפרקים _____ בהם עלו הסיטואציות הבאות: _____ התעוררו בי השאלות _____").

דרישות: היקף העבודה עמוד אחד מודפס, בגודל פונט 12, ברווח 1.5.

מועד הגשה אחרון: 15.12.13 בשעה: 8:00 בבוקר.